



ข้อหารื้อกฎหมายความปลอดภัย

ข้อหารื้อกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ข้อหารื้อ การก่อสร้างบ่อน้ำใต้ดิน ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒

หน่วยงานที่หารื้อ สถานประกอบกิจการเอกชน

หน่วยงานตอบข้อหารื้อ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ประเด็นข้อหารื้อ ประเด็นที่ ๑ (ทางเข้า - ออก) : กรณีบ่อที่มีความลึกประมาณ ๓.๐ เมตร ซึ่งลูกจ้างไม่สามารถ เดินเข้า - ออกได้ตามปกติ จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วย (บันไดปีน/บันไดพาด) ในการขึ้น - ลง แม้จะมีการติดตั้งบันได จำนวนหลายจุด (๕ จุด) พื้นที่ดังกล่าวถือว่าเป็น "ที่ซึ่งมีทางเข้าออกจำกัด" ตามนิยามของกฎหมาย ซึ่งเป็นอุปสรรค ต่อการช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ใช่หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ (สภาพอันตราย) : แม้ลักษณะปัจจุบันจะเป็นบ่อเปิดโล่ง (Open Top) แต่เนื่องจาก เป็นพื้นที่ต่ำกว่าระดับพื้นดิน (ลึก ๒.๖ - ๓.๐ เมตร) และตั้งอยู่ใกล้โรงงานผลิตสารเคมี (ระยะ ๓๐ เมตร) ซึ่งมีความเสี่ยง ที่ไอระเหยของสารเคมีหรือก๊าซที่หนักกว่าอากาศอาจไหลลงไปสะสมที่ ก้นบ่อสภาวะแวดล้อมเช่นนี้ ถือว่า "มีสภาพอันตรายหรือมีบรรยากาศอันตราย" หรือความเสี่ยงที่จะได้รับอันตราย ตามนิยามของกฎกระทรวงฯ ใช่หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ (สถานะทางกฎหมาย) : จากข้อเท็จจริงข้างต้น พื้นที่ก่อสร้างบ่อน้ำใต้ดินดังกล่าว ตั้งแต่ขั้นตอนการขุดดิน จนถึงขั้นตอนปัจจุบันที่เทพนังคอนกรีตเสร็จแล้ว (ยังไม่ปิดฝา) ถือเป็น "ที่อับอากาศ" ตามกฎหมายหรือไม่

ประเด็นที่ ๔ (การทำงานในอเนกต/การทำเพดาน) : หากการก่อสร้างดำเนินไปถึงขั้นตอน การติดตั้งหรือเทคอนกรีตส่วนเพดานปิดปากบ่อ (Top Slab) หรือขั้นตอนหลังจากนั้น ซึ่งส่งผลให้สภาวะ การระบายอากาศตามธรรมชาติถูกจำกัดลงอย่างชัดเจน และเหลือช่องทางเข้า - ออกเพียงช่องเปิด (Manhole) หรือช่องเซอร์วิส หากมีความจำเป็นต้องให้ลูกจ้างเข้าไปปฏิบัติงานภายใน (เช่น การรื้อถอนไม้แบบ การตบแต่งผิว การติดตั้งระบบท่อ) การทำงานในลักษณะนี้ถือเป็นการทำงานใน "ที่อับอากาศ" ที่นายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๒ อย่างเคร่งครัด ใช่หรือไม่

ข้อเท็จจริง สถานประกอบกิจการ ได้จ้างผู้รับเหมาเพื่อดำเนินการโครงการก่อสร้าง "บ่อน้ำใต้ดินสำหรับ ระบบดับเพลิง" โดยมีรายละเอียด คือ บ่อน้ำมีขนาดกว้าง ๗.๕ เมตร ยาว ๒๔ เมตร ปัจจุบันดำเนินการก่อสร้างกำแพง คอนกรีตทั้ง ๔ ด้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีความลึกจากปากบ่อถึงก้นบ่อประมาณ ๒.๖ - ๓.๐ เมตร ลักษณะปัจจุบัน ยังเป็นบ่อเปิดโล่งด้านบน (Open Top) มีทางเข้า - ออก จำนวน ๕ จุด สำหรับให้พนักงานขึ้น - ลงเพื่อปฏิบัติงาน พื้นที่ก่อสร้างอยู่ห่างจากอาคารฝ่ายผลิตสารเคมีและถังเก็บสารเคมีของโรงงานประมาณ ๓๐ เมตร ซึ่งผู้รับเหมา มีความเห็นว่า พื้นที่ดังกล่าว "ไม่เข้าข่ายที่อับอากาศ" และขอยกเลิกการขออนุญาตทำงานในที่อับอากาศ โดยให้เหตุผลว่า พื้นที่เป็นที่โล่ง อากาศถ่ายเทสะดวกและมีทางขึ้นลงหลายจุด (๕ จุด) จึงถือว่าทางเข้าออกไม่จำกัดและปลอดภัย

ข้อกฎหมาย ๑. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒



ข้อหารื้อกฎหมายความปลอดภัย

-๒-

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“ที่อับอากาศ” (Confined Space) หมายความว่า ที่ซึ่งมีทางเข้าออกจำกัด และไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับเป็นสถานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และมีสภาพอันตรายหรือมีบรรยากาศอันตราย เช่น อุโมงค์ ถ้ำ บ่อ หลุม ห้องใต้ดิน ห้องนรภัย ถังน้ำมัน ถังหมัก ถัง ไฮโดร ท่อ เต่า ภาชนะหรือสิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

“สภาพอันตราย” หมายความว่า สภาพหรือสภาวะที่อาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายจากการทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) มีวัตถุหรือวัสดุที่อาจก่อให้เกิดการจมน้ำของลูกจ้างหรือถมทับลูกจ้างที่เข้าไปทำงาน

(๒) มีสภาพที่อาจทำให้ลูกจ้างตก ถูกกัก หรือติดอยู่ภายใน

(๓) มีสภาวะที่ลูกจ้างมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากบรรยากาศอันตราย

(๔) สภาพอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิตตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

“บรรยากาศอันตราย” หมายความว่า สภาพอากาศที่อาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายจากสภาวะ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) มีออกซิเจนต่ำกว่าร้อยละ ๑๙.๕ หรือมากกว่าร้อยละ ๒๓.๕ โดยปริมาตร

(๒) มีก๊าซ ไอ หรือละอองที่ติดไฟหรือระเบิดได้ เกินร้อยละ ๑๐ ของค่าความเข้มข้นขั้นต่ำของสารเคมีแต่ละชนิดในอากาศที่อาจติดไฟหรือระเบิดได้ (Lower flammable limit หรือ lower explosive limit)

(๓) มีฝุ่นที่ติดไฟหรือระเบิดได้ ซึ่งมีค่าความเข้มข้นเท่ากับหรือมากกว่าค่าความเข้มข้นขั้นต่ำสุดของฝุ่นที่ติดไฟหรือระเบิดได้แต่ละชนิด (minimum explosible concentration)

(๔) มีค่าความเข้มข้นของสารเคมีแต่ละชนิดเกินมาตรฐานที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย

(๕) สภาวะอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิตตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

ข้อ ๒ ให้นายจ้างจัดทำป้ายแจ้งข้อความว่า “ที่อับอากาศ อันตราย ห้ามเข้า” ให้มีขนาดมองเห็นได้ชัดเจน ติดตั้งไว้โดยเปิดเผยบริเวณทางเข้าออกของที่อับอากาศทุกแห่ง สำหรับที่อับอากาศซึ่งต้องมีอุปกรณ์เฉพาะในการเปิดทางเข้าออก ให้นายจ้างจัดให้มีมาตรการควบคุมเพื่อความปลอดภัยในการเปิดทางเข้าออกและต้องติดป้ายแจ้งข้อความดังกล่าวด้วย

๒. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๔

ตอบข้อหารือ พิจารณาตามข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏประกอบกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่าการกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ให้นิยาม “ที่อับอากาศ” (Confine Space) ว่า



ข้อหารื้อกฎหมายความปลอดภัย

-๓-

ที่ซึ่งมีทางเข้าออกจำกัดและไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับเป็นสถานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และมีสภาพอันตรายหรือมีบรรยากาศอันตราย เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า สถานประกอบกิจการ ดำเนินการโครงการก่อสร้าง “บ่อน้ำใต้ดินสำหรับระบบดับเพลิง” ซึ่งบ่อน้ำมีขนาดกว้าง ๗.๕ เมตร ยาว ๒๔ เมตร มีความลึกจากปากบ่อถึงก้นบ่อประมาณ ๒.๖ - ๓.๐ เมตร บ่อเปิดโล่งด้านบน (Open Top) มีการถ่ายเทอากาศตามธรรมชาติ และมีทางเข้า-ออก จำนวน ๕ จุด สำหรับให้ลูกจ้างขึ้น - ลงเพื่อปฏิบัติงาน โดยการก่อสร้างบ่อน้ำใต้ดินดังกล่าว ในปัจจุบันได้สร้างกำแพงคอนกรีต ทั้ง ๔ ด้าน รวมทั้งพื้นบ่อเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ปรากฏลักษณะเป็นพื้นที่ปิดล้อมหรือมีทางเข้าออกจำกัด อันจะเข้าข่ายเป็นที่อับอากาศตามที่กฎกระทรวงดังกล่าวกำหนด ดังนั้น พื้นที่การก่อสร้างบ่อดังกล่าว จึงไม่เข้าข่ายเป็นที่อับอากาศตามนิยามที่กฎกระทรวงนี้กำหนด ทั้งนี้ สถานประกอบกิจการต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๔ อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ลูกจ้างมีความปลอดภัยในการทำงานอย่างใดก็ตาม หากในระหว่างการก่อสร้างมีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ทำงาน เช่น การปิดล้อมพื้นที่บางส่วนการทำงานในหลุม คู ช่อง หรือพื้นที่ ที่มีทางเข้าออกจำกัด และมีความเสี่ยงต่อการเกิดสภาพอันตรายหรือบรรยากาศอันตราย เช่น การสะสมของก๊าซหรือการขาดออกซิเจน พื้นที่ดังกล่าวอาจเข้าข่ายเป็นที่อับอากาศเป็นการเฉพาะกรณี ซึ่งนายจ้างต้องดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับการทำงานในที่อับอากาศตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

ประเด็นพิจารณาต่อมา หากภายหลังการก่อสร้างดำเนินไปถึงขั้นตอนการติดตั้งหรือเทคอนกรีตส่วนเพดานปิดปากบ่อ (Top Slab) หรือขั้นตอนหลังจากนั้น ซึ่งส่งผลให้สภาวะการระบายอากาศตามธรรมชาติถูกจำกัดลงอย่างชัดเจน และเหลือช่องทางเข้า - ออกเพียงช่องเปิด (Manhole) หรือช่องเซอร์วิส หากมีความจำเป็นต้องให้ลูกจ้างเข้าไปปฏิบัติงานภายใน เช่น การรื้อถอนไม้แบบ การตกแต่งผิว การติดตั้งระบบท่อ เห็นว่าอาจเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดสภาพการระบายอากาศที่ไม่เพียงพอก่อนการทำงานและในระหว่างการทำงาน ซึ่งมีผลที่จะก่อให้เกิดบรรยากาศอันตรายได้ ดังนั้น ลักษณะดังกล่าวจึงเข้าข่ายตามนิยาม "ที่อับอากาศ" ซึ่งนายจ้างจะต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๒ อย่างเคร่งครัด

หมายเหตุ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หนังสือกองความปลอดภัยแรงงาน ที่ รง ๐๕๐๔/๑๑๙๑ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

.....
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองความปลอดภัยแรงงาน
กลุ่มงานมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน
๑๘ ถนนบรมราชชนนี แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๘ ๙๑๒๘ - ๓๙